

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012. Цей переклад було замовлено за підтримки Цільового фонду «Права людини» Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Він не є зобов'язальним для Суду. Для отримання додаткової інформації див. повне посилання на авторське право в кінці цього документу.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Інформаційний бюлетень практики Суду № 96

Квітень 2007

Vilho Eskelinen та інші проти Фінляндії - 63235/00

Рішення від 19.04.2007 [ВП]

Стаття 6

Цивільне провадження

стаття 6-1

Цивільні права та обов'язки

Спір щодо права працівників поліції на індивідуальну надбавку: *стаття 6 застосовна (новий підхід у справах про державних службовців)*

Факти: первісні заявники працювали у місцевому поліцейському відділі, п'ять з них в якості офіцерів поліції і одна - в якості адміністративного помічника. Згідно з колективним договором 1986 року, вони мали право на спеціальну надбавку за працю у віддалених районах. Коли в 1988 році цю надбавку було скасовано, вони отримували індивідуальні надбавки до заробітної плати з метою компенсації різниці. У 1990 році після того, як заявників перевели до району служби, ще більше віддаленого від їхніх домівок, вони перестали отримувати індивідуальні надбавки до заробітної плати. Тим не менш, вони стверджували, що регіональне управління поліції пообіцяло їм компенсувати понесені ними збитки. У 1991 році Міністерство фінансів відмовило в клопотанні про дозвіл на виплату кожному заявнику щомісячної індивідуальної надбавки до заробітної плати в розмірі 500-700 фінських марок (84-118 євро). Заявники згодом подали позов про компенсацію, який було відхилено. Вони подали апеляцію разом з клопотанням про проведення усного слухання, на якому вони могли б довести, серед іншого, що їм обіцяли компенсацію. Їхню апеляцію було відхилено на тій підставі, що у відповідний

момент часу тільки міністерство фінансів (а не регіональне управління поліції) могло дозволити виплату компенсації. Суд також встановив, що в інших подібних справах також не присуджувалась ніяка компенсація. Заявники оскаржили і це рішення, подавши також клопотання про проведення усного слухання і наголошуючи, що допомога іншим співробітникам поліції за подібних обставин надавалась. У 2000 році Верховний адміністративний суд встановив, що заявники не мали законного права на індивідуальні надбавки до зарплати і що необхідності у проведенні усного слухання не було, враховуючи, що стверджувані обіцянки регіонального управління поліції не мали ніякого впливу на результат розгляду справи.

У 2006 році Палата Європейського суду поступилася юрисдикцією на користь Великої палати.

Застосовність статті 6(1) – уряд мав сумніви щодо застосовності статті 6 з двох причин. По-перше, заявники не мали «права» на відповідну надбавку до зарплати. По-друге, згідно з практикою Суду, спори про умови служби державних службовців (наприклад, поліцейських) та інших співробітників, що працюють в поліцейському управлінні, виключались зі сфери застосування статті 6. Що стосується першого аргументу, то Суд дійшов висновку, що заявники могли обґрунтовано стверджувати, що мали право, а тому перешкод для застосовності статті 6 у цьому відношенні не було. Що стосується другого аргументу, то Суд нагадав, що з метою усунення невизначеності в своїй попередній практиці в цій сфері, у рішенні у справі *«Pellegrin проти Франції»* в 1999 році він запровадив функціональний критерій, заснований на характері посадових обов'язків працівника. Суд вирішив, що із сфери застосування статті 6(1) виключались лише ті спори, які стосувались державних службовців, обов'язки яких були типовими для конкретної діяльності на державній службі в тій мірі, в якій вони виступали в якості представників держави, відповідальних за захист суспільних інтересів держави або інших органів влади. Яскравими прикладами такого роду діяльності була служба в армії та поліції.

Однак дана справа виявила, що застосування функціонального критерію може саме призвести до аномальних результатів. У відповідний момент первісні заявники працювали в системі міністерства внутрішніх справ. П'ять з них були офіцерами поліції, що включало безпосередню участь у здійсненні публічно-правових повноважень і виконання обов'язків, спрямованих на захист загальних інтересів держави. Повноваження ще однієї заявниці, адміністративного помічника, були виключно адміністративними, без права на прийняття рішень або іншого прямого чи непрямого здійснення публічної влади. Її функції не відрізнялись від будь-якого іншого адміністративного помічника в державному або приватному секторі. При суворому застосуванні підходу, прийнятому у справі *«Pellegrin»*, вбачалося, що остання заявниця користувалася б гарантіями статті 6(1), в той час як не було б жодних сумнівів, що заявники-офіцери поліції не могли користуватись ними. Така ситуація залишалася б незважаючи на те, що спір був однаковий для всіх заявників.

Розглянувши застосування функціонального критерію, запровадженого у справі *«Pellegrin»*, Суд дійшов висновку, що він не спростив аналіз застосовності статті 6 до провадження, в якому стороною виступав державний службовець, і не привніс більшої міри визначеності в цій сфері. Справу *«Pellegrin»* слід розуміти у світлі передуючої практики Суду в якості першого кроку у відступі від попереднього принципу, згідно з яким стаття 6 Конвенції не поширювалась на сферу державної служби. Вона відображала основне правило, згідно з яким деякі державні службовці в силу виконуваних ними

обов'язків пов'язані зі своїм роботодавцем особливими узами довіри та лояльності. З послідувочої практики Суду стало очевидним, що в дуже багатьох державах-учасницях державним службовцям надавався доступ до суду, і вони могли так само подавати позови про заробітну плату та надбавки, і навіть про звільнення або прийом на роботу, як і робітники приватного сектору. За таких обставин в рамках національної системи не існувало жодного конфлікту між життєво важливими інтересами держави та правом людини на захист.

Тому Суд вирішив прийняти новий підхід у цій сфері, відповідно до якого необхідно було виконати дві умови для того, щоб держава-відповідач могла посилатись на статус заявника як державного службовця, аби виключити застосування статті 6. По-перше, національне законодавство держави повинно позбавляти робітників, що займають посаду або одну із категорій посад, про яку йде мова, права на доступ до суду. По-друге, виключення повинно бути виправдане об'єктивними підставами державних інтересів. Один лише той факт, що заявник працював у секторі або відділі, який брав участь у здійсненні публічно-правових повноважень, не був вирішальним. Для того, щоб виправдати позбавлення права на доступ до правосуддя, державі недостатньо довести, що відповідний державний службовець бере участь у здійсненні державної влади, або що державного службовця і державу як його роботодавця пов'язують «особливі узи довіри та лояльності». Держава також повинна довести, що предмет відповідного спору стосувався здійснення державної влади, або що він поставив під сумнів існування особливих уз. Таким чином, у принципі не існувало жодних підстав для виключення із гарантій статті 6 таких звичайних трудових спорів, як спори про заробітну плату, надбавки або подібні виплати на підставі особливого характеру стосунків між певним державним службовцем та державою. По суті, це означало презумпцію застосовності статті 6. А уряд-відповідач повинен буде довести, по-перше, що заявник-державний службовець не має за національним законодавством права на доступ до суду, і, по-друге, що позбавлення такого державного службовця прав, передбачених статтею 6, було виправданим. У справі, що перебувала на розгляді, ніким не оскаржувалось, що за національним законодавством всі заявники мали доступ до суду.

Висновок: стаття 6(1) застосовна (дванадцять голосів проти п'яти).

Дотримання статті 6 - розумний строк: строк, який треба було прийняти до уваги при визначенні того, чи було дотримано вимоги про розумний строк, почав свій перебіг у день, коли заявники подали заяву до місцевої адміністрації - в березні 1993 року, - оскільки вони не могли звернутись до місцевого адміністративного суду до отримання рішення, на своє клопотання про його виправлення, для його подальшого оскарження. Судовий розгляд закінчився рішенням Верховного адміністративного суду в квітні 2000 року, а тому тривав більше семи років. Розгляд у місцевій адміністрації супроводжувався затримками, яким Європейський суд не знайшов достатніх пояснень.

Висновок: порушення (чотирнадцять голосів проти трьох).

Відсутність усного розгляду: що стосується скарги заявників, що їм було відмовлено в усному розгляді справи, то Суд зазначив, що їм не чинились перешкоди в клопотанні про проведення усного слухання, хоча саме суди мали вирішувати питання про необхідність такого слухання. Адміністративні суди розглянули клопотання та належним чином мотивували відмову у його задоволенні. Оскільки заявники мали повну свободу викласти свої аргументи

письмово і прокоментувати доводи іншої сторони, вимогу справедливості було дотримано, а порушення статті 6 Конвенції у зв'язку з відсутністю усного слухання не було.

Висновок: немає порушення (одноголосно).

Стаття 13 - Суд встановив, що будь-якого конкретного правового засобу, за допомогою якого заявники могли б поскаржитися про тривалість даного судового розгляду з метою прискорення визначення їхнього спору, не було. Відтак, мало місце порушення статті 13 з огляду на те, що заявники не мали внутрішнього засобу правового захисту, за допомогою якого вони могли б захистити своє право на розгляд їхньої справи впродовж розумного строку, гарантованого статтею 6.

Висновок: порушення (п'ятнадцять голосів проти двох).

Стаття 1 Протоколу № 1, взята окремо або в поєднанні зі статтею 14, - заявники скаржилися, що національні органи влади та суди, відмовивши у задоволенні їхніх позовів, неправильно застосовували національне законодавство. Суд нагадав, що для того, щоб вимоги розглядались у якості «майна» та отримали захист по статті 1 Протоколу № 1, вони повинні мати достатні підстави з точки зору національного законодавства, наприклад, при наявності підтверджуючої їх усталеної практики національних судів. У розглянутій справі із підзаконної директиви випливало, що заявники не мали законного очікування на отримання індивідуальної надбавки до заробітної плати, оскільки внаслідок зміни місця служби вони втратили право на отримання надбавки до заробітної плати. До того ж, національне законодавство не передбачало права на відшкодування витрат на поїздки на роботу. Що стосується статті 14 Конвенції, то вона не могла застосовуватись, якщо обставини справи не підпадали під сферу застосування одного або кількох статей Конвенції.

Висновок: немає порушення (одноголосно).

Стаття 41 - 2500 євро кожному заявнику в якості компенсації за моральну шкоду.

Для отримання додаткової інформації див., будь ласка, прес-реліз № 243.

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини
Це коротке викладення рішення, зроблене Секретаріатом, не є
зобов'язальним для Суду.

Натисніть тут для доступу до Інформаційних бюлетенів з практики Суду:
[Case-Law Information Notes](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012.

Офіційними мовами Європейського суду з прав людини є англійська та французька мови. Цей переклад було замовлено за підтримки Цільового фонду «Права людини» Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Він не є зобов'язальним для Суду; також Суд не несе жодної відповідальності за його якість. Його можна завантажити з бази рішень Європейського суду з прав

людини HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) або з будь-яких інших баз даних, в яких Суд його також розмістив. Його можна відтворювати в некомерційних цілях за умови, що будуть зазначені повна назва справи та посилання на авторське право і Цільовий фонд «Права людини». Для використання будь-якої частини цього перекладу в комерційних цілях слід звертатися за наступною адресою: publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int